ДИПЛОМАТИЧНА АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ
при Міністерстві закордонних справ України

НАУКОВИЙ ВІСНИК
ДИПЛОМАТИЧНОЇ АКАДЕМІЇ УКРАЇНИ

ВИПУСК 13

ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА І ДИПЛОМАТІЯ: ІСТОРИЧНИЙ ТА СУЧАСНИЙ ВИМІРИ

Засновано у 1998 р.

м. Київ · 2007

ЗМІСТ

Огризко В.С.	Виступ Міністра закордонних справ України перед главами іноземних дипломатичних місій, акредитованих в Україні (21 грудня 2007 року, Дипломатична академія України при МЗС України)	4

ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА І ДИПЛОМАТІЯ УКРАЇНИ
(до 90-річчя сучасної дипломатичної служби України)

Веселовський А.І.	Врегулювання "заморожених" конфліктів: залучення європейських реалій	10
Гуменюк Б.І.	Україна в глобальному контексті: основні риси зовнішньої політики у 2007 році	14
Власюк О.С.	Проблеми врегулювання "заморожених" конфліктів у контексті розбудови нової архітектури безпеки в Чорноморському регіоні	20
Кривонос П.О.	Київ дипломатичний	25
Кулінич М.А.	Нові обрії українсько-японської співпраці в контексті реалізації основних пріоритетів зовнішньої політики України	33
Шергін С.О.	Вплив чинників глобалізації та регіоналізації на зовнішню політику і дипломатію	37
Бруз В.С.	Роль української дипломатії в ліквідації расової системи апартеїду	41
Білоусов М.М.	Про деякі неточності у висвітленні діяльності української дипломатії в ООН у радянські часи	45
Кочубей Ю.М.	Участь України в складі СРСР у діяльності спеціалізованих установ системи ООН (1945-1992 рр.)	50

ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА І ДИПЛОМАТІЯ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Чекаленко Л.Д.	Зовнішньополітичні виклики Україні	56
Грубінко А.В.	Російський фактор у міждержавних взаєминах України та Великої Британії на межі XX і XXI століть	60
Міщенко П.О.	Україна і питання про реформу Ради Безпеки у 2005-2007 роках	69
Гуменюк А.Г.	Співробітництво України з діаспорою США	76
Жовква І.І.	Інструмент стратегічного партнерства в зовнішній політиці України	79
Куліш В.В., Кузнєцова О.Я., Тупчієнко Л.С.	Вища школа України та виклики сучасного постіндустріального світу	90
Фічора Т.І.	Участь ОБСЄ в розв'язанні придністровського конфлікту	99
Васильева М.О.	До питання імплементації міжнародно-правових інструментів у формуванні державної політики протидії торгівлі людьми в Україні	106
Тіщенко Г.В.	Українська громада в Греції: тенденції та проблеми розвитку	112

ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА І ДИПЛОМАТІЯ ТА ПРОБЛЕМИ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА

Шемшученко Ю.С.	Проблеми розвитку міжнародного космічного права	118
Мартиненко П.Ф.	Просякнутість конституційного права України міжнародним правовим порядком	123
Гребенюк М.С.	Правовий статус рішень Конференції ООН з торгівлі і розвитку (ЮНКТАД)	139
Пархоменко Н.М., Легуша С.М.	До визначення змісту окремих методів теорії держави і міжнародного права	144
Корж Є.М.	Форми та способи реалізації інформаційної функції права в діяльності органів державної влади: український і зарубіжний досвід	150
Сербин Р.А.	Взаємозв'язок правової культури і правомірної поведінки	155
Дика Ю.В.	Принципи правових обмежень права на екологічну інформацію	160
Маловацький О. В.	Міжнародно-правове співробітництво держав щодо удосконалення Варшавської системи відповідальності авіаперевізника	165
Криволапов Б.М.	Правові аспекти свободи руху капіталів в європейському співтоваристві	172

МІЖНАРОДНО-ПОЛІТИЧНА РЕГІОНАЛІСТИКА ТА КРАЇНОЗНАВСТВО: СУЧАСНИЙ СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ

Величко В.В.	Міжрегіональна співпраця України з Китаєм: історичний спадок і актуальне сьогодення	180
Божко С.О.	Концепція регіонального будівництва як метод конструювання нового політичного простору в регіоні Балтійського моря	190
Нагорний С.С.	Трансформаційні процеси в країнах Арабського Сходу: стан і перспективи розвитку	196

ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА І ДИПЛОМАТІЯ: ІСТОРИЧНИЙ ДОСВІД

Буткевич О.В.	Дипломатичні привілеї та імунітети в середньовічному міжнародному праві	204
Дьомін О.Б.	"23 статті" Богдана Хмельницького в контексті українсько-російських відносин початку 1654 року	211
Черевик К.А.	Бельгійський фактор в європейській політиці Великої Британії: 1863-1871 роки	218
Данильченко О.П.	Формування постійного населення і зародження міжнародних зв'язків півдня України (XVIII-XIX століття)	226
Ціватий В.Г.	Дипломат і іноземна мова: інституціональні витоки і модель підготовки	231

РЕЦЕНЗІЯ

Камінський Є.Є.	Підручник із зовнішньої політики України, як результат багаторічної плідної дослідницької праці. Рецензія на підручник: Чекаленко Л.Д. Зовнішня політика України. – Київ, 2006. – 712 с.	236

СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ З ДІАСПОРОЮ США

ГУМЕНЮК А. Г.,
кандидат політичних наук, доцент

Інститут міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

За оцінками українських істориків у світі живе понад 60 млн. українців, у тому числі в зарубіжжі (у діаспорі) – 11 млн., або близько 20% усіх українців світу. Українська діаспора є однією з найчисленніших[1].

У США українці та особи українського походження посідають друге (після поляків) місце серед слов'янського населення. Найбільше українців зосереджено в північно-східних промислових штатах. На початку XX ст. у США налічувалося 470 тис. українців, 1914 р. – близько 500 тис. Після Другої світової війни до США прибуло близько 100 тис. українців, здебільшого з Західної України. Наприкінці XX ст. близько 90% північноамериканських українців мешкало в містах. Це переважно емігранти та їхні нащадки зі Східної Галичини, Буковини і Закарпаття (85%); лише близько 15% українців припадає зі Східної України[2].

За даними перепису населення Сполучених Штатів Америки 1990 р., у цій країні проживало 740,8 тис. осіб українського походження[3].

Для українських американців у наш час важливим джерелом інформації про події в Україні та про життя діаспорних громад є власні газети, журнали а також радіо і телепрограми, що виходять як українською, так і англійською мовами. У цілому в США виходить 80 різноманітних періодичних видань, розрахованих на осіб українського походження[4].

Однією з координуючих та репрезентативних установ українців у США є Український конгресовий комітет Америки, який об'єднує близько 60 центральних організацій та понад 700 їхніх первинних осередків на місцях. Громадську діяльність в окремих місцевостях координують кілька десятків відділів УКА. При Конгресовому комітеті діє Шкільна рада, яка планує та координує українознавче навчання в

цілоденних і суботніх школах. Діяльність УКА фінансується за рахунок пожертв членів української громади[5].

Також засновано Федерацію студентів українського походження, у рамках якої працюють українські студентські клуби. Дедалі помітніше виявляє себе Українсько-американська асоціація університетських професорів, яка, зокрема, фінансує українознавчі дослідження та публікації[6].

Зі свого боку, будуючи свою самостійну державу, першочерговою метою якої є забезпечення прав і свобод людини, Україна створює механізм нового державного управління. Його складовою частиною є формування етнічної політики – політики держави у сфері міжетнічних стосунків і, зокрема, ставлення держави до тих українців, яких доля розкидала по всьому світу.

Таким чином, впроваджуючи незалежну зовнішню політику, держава дбає про свою діаспору. В "Основних напрямах зовнішньої політики України" 1993 р. записано, що однією з пріоритетних функцій зовнішньої політики країни є контакти з українською діаспорою[7].

Сьогодні ми з повним правом можемо застосовувати щодо українців, котрі проживають у розвинутих західних державах, визначення "діаспора". Ґрунтовний аналіз цієї проблеми здійснив професор університету імені Лойоли в Чикаго (США) В. Маркусь. Врахувавши точки зору своїх попередників, цей дослідник дістався висновку, що головним моментом поняття "діаспора" є фіксація факту перебування певної частини етнічної спільноти за межами території її ядра, незалежно від того, розселена вона компактно чи розсіяно[8].

Перед діаспорою стоять три головних завдання: 1) розвивати всебічну участь у житті (нової) батьківщини; 2) зберігати свою етнічну окремішність; 3) плекати обопільний і взаємно корисний зв'язок з країною свого походження[9].

Сприятливим чинником у співробітництві України з діаспорою США виступає те, що українська держава підписала програму США "Партнерство заради миру", яка була прийнята на нараді в Брюсселі, оскільки це – перший крок на шляху побудови загальноєвропейської системи безпеки. "Участь України в програмі "Партнерство заради миру", зауважив колишній американський Президент Б. Клінтон, – дає їй можливість співпрацювати зі збройними силами США та країнами НАТО. Окрім того, рішення України стати без'ядерною державою відкриває для неї великі можливості щодо одержання економічної допомоги від міжнародних установ"[10].

З часу здобуття Україною незалежності представники української діаспори все більше прагнуть встановити постійні, тривалі економічні, культурні та наукові зв'язки зі своєю батьківщиною, прагнуть допомогти Україні налагодити політичні, культурні та інші контакти із зарубіжними державами. Розв'язанню саме цих проблем присвячена робота Всесвітніх форумів українців. На тому з них, що проходив у серпні 1992 року в Києві, було створено Українську всесвітню координаційну раду, діяльність якої спрямована на поєднання зусиль громадських, професійних і творчих об'єднань, установ і окремих осіб в інтересах українства в усьому світі. Рада має на меті сприяти збереженню та розвитку національної самобутності діаспори. Вона здійснює дослідження з актуальних проблем розбудови української держави, розповсюджує за межами України знання про українську культуру, історію, сучасні проблеми, поширює уявлення про українців у світі[11].

Подальшому розвитку зв'язків між Україною і діаспорою сприяє діяльність створеної в грудні 1992 р. федерації "Україна і світ", яка покликала не тільки зберігати набутий досвід зарубіжних зв'язків, але й розширювати та поглиблювати їх[12].

У наслідок цього, у травні 1994 року на Зборах Української Всесвітньої Координаційної Ради в Батурині було ухвалено утворити громадську організацію – Інститут досліджень діаспори. Зареєстрували ІДД у липні того ж року. Народилася думка про створення такої інституції у Івана Драча та Богдана Гориня[13].

Розвиток культурного та наукового співробітництва з українською діаспорою помітно активізувався завдяки діяльності Комітету з питань науки і культури для зв'язків з українцями за кордоном, що був створений у липні 1990 року при Академії Наук України з ініціативи групи відомих українських вчених та діячів культури. Робота комітету спрямована на встановлення тісних контактів з науковими та культурними центрами української діаспори, а також з науковими, культурними та громадськими діячами, бізнесменами, інженерами тощо. Його діяльність сприяє інтеграції української науки у світову систему, розвитку духовної та матеріальної культури українського народу, консолідації всіх сил які зацікавлені у розбудові суверенної демократичної України.

Важливе значення для розвитку співробітництва України з діаспорою має діяльність "Корпусу миру" США. В одному із своїх інтерв'ю голова цієї організації Ярослав Дуткевич зазначив, що "... сприятиме поширенню економічних знань і навичок у підприємництві, вдосконаленню викладання англійської мови. Добровольці "Корпусу миру" США стають тим живим митом між нашими народами, що забезпечує їх взаємопізнання, міцні дружні стосунки сьогодні і в майбутньому"[14].

Програма "Корпусу миру" США в Україні містить у собі три основних завдання. Перше з них полягає в тому, щоб допомогти українській стороні задовольняти її потреби у технічному досвіді. За короткий час "Корпус миру" розпочав здійснення в Україні програми розвитку

підприємства, внаслідок якої понад 50 американських добровольців, що мають багатий досвід у таких галузях, як маркетинг, фінансова, банківська та бухгалтерська справа, управління в державному та приватному бізнесі, працюють у різних містах України. "Другим завданням, – як підкреслив Я. Дуткевич, – ми вважаємо поглиблення знань про американський народ серед українців. І тут я не можу не подякувати українській пресі за глибоке і всебічне висвітлення діяльності "Корпусу миру" в Україні. Це особливо важливо, коли взяти до уваги, що протягом десятиріч радянська пропагандистська машина цілеспрямовано насаджувала негативні сторони щодо "Корпусу миру", представляючи його як "Інструмент ідеологічного, політичного, економічного проникання США в країни Латинської Америки, Азії та Африки"[15].

І, нарешті, третє завдання, яке висуває перед собою "Корпус миру", – це сприяти поглибленню знань про Україну, розумінню її потреб. Нині діяльність "Корпусу миру" в Україні спрямована на вирішення тих пропозицій та ініціатив, які допоможуть успішно здійснити українсько-американські програми на взаємовигідній основі"[16].

Важливе місце в загальному контексті співробітництва України з американською діаспорою посідає діяльність українського посольства у США. Понад десять років посольство забезпечує постійний контакт з керівництвом українських організацій та їх засобами масової інформації в США. З ініціативи посольства у Вашингтоні відбуваються постійні зустрічі на яких авторитетних представників української громади інформують про найактуальніші події зовнішньої та внутрішньої політики України. Оперативно вирішуються питання акредитації в Україні діаспорських журналістів, проводиться регулярний моніторинг діаспорських газет, на їх сторінках друкуються інтерв'ю з Послом та старшими дипломатами, в яких висвітлюються різні питання.

Посольство докладає чимало зусиль для встановлення і зміцнення міжрегіональних зв'язків, наслідком чого стало укладення взаємовигідних угод між штатом Флорида та Кримом, Мічиганом та Запоріжжям, Айвою та Черкащиною. Визначну роль у підписанні цих домовленостей зіграла також українська громада США. Відкрилась реальна можливість більш активно залучати американців українського походження до державотворчих процесів в Україні.

Завдяки об'єднанню зусиль дипломатичних представництв України та діаспори в США щороку відзначаються річниці незалежності України, урочистості в Конгресі США за участю багатьох членів Палати представників і Сенату, ініційовані місцевими осередками українців заяви на підтримку нової України, святкові служби в українських церквах Америки, серія спеціальних науково-практичних конференцій, виставки і концерти.

Отже, можна зробити висновок, що українська діаспора США – це один із найяскравіших феноменів сучасності. Ставши органічною частиною американської нації, вона зуміла зберегти свою національну самобутність, мову і культуру своїх предків, повагу і любов до України. За умов, коли в ділових та політичних колах США все ще недостатньо знають Україну, її потреби і наміри, американські українці в разі необхідності відчутно тиснуть на конгрес при обговоренні питань про відносини з Україною, надають їй допомогу як експерти і консультанти з економічних питань, тобто роблять все можливе для того, щоб Україна стала врівень з іншими розвиненими державами.

ПОСИЛАННЯ

[1] Історія України. Від давнини до сучасності. – Львів, 2003. – С. 452.
[2] Там само. – С. 456-457.
[3] Трощинський В.П., Шевченко А.А. Українці у світі. – К., 1999. – С. 44.
[4] Там само. – С. 70.
[5] Там само. – С. 71.
[6] Там само. – С. 72.
[7] Основні напрями зовнішньої політики України // Політика і час. – 1993. – №9. – С. 96.
[8] Маркусь В. Чому діаспорі? Спроба ідентифікації поняття // Вісник АН України. – 1992. – №11. – С. 17-18.
[9] Сербин Р. За яку спадщину? – К., 2002. – С. 101-102.
[10] Вісті з України. – 1994. – №3.
[11] Антонюк О. Українці у світі. // Політика і час. – 1993. – №7. – С. 11.
[12] Там само.
[13] Вінниченко І. Переднє слово. – Вісник Досліджень Діаспори. – Лютий, 2005. – С. 5.
[14] Дуткевич Я. Живий місток між народами // Політика і час. – 1993. – №7. – С. 11.
[15] Там само. – С. 10.
[16] Там само.

Надійшла до редакції 25.09.2007